

ET

ET

ET

EUROOPA KOMISJON

Brüssel 17.2.2011
KOM(2011) 66 lõplik

KOMISJONI TEATIS

Väikelaste haridus ja hoid: lapsed tuleb eluks tulevikuühiskonnas hästi ette valmistada

KOMISJONI TEATIS

Väikelaste haridus ja hoid: lapsed tuleb eluks tulevikuühiskonnas hästi ette valmistada

1. SISSEJUHATUS

Euroopa tulevik põhineb arukal, säästval ja kaasaval majanduskasvul. Kõikide nende majanduskasvu sammaste toetamiseks on eriti oluline parandada ELi haridussüsteemide kvaliteeti ja tõhusust. Väikelaste haridus ja hoid (edaspidi „VHH”) on inimese eduka elukestva õppe, sotsiaalse integratsiooni, isikliku arengu ja vanemas eas ka tööalase konkurentsivõime alus. Perekonna roll lapse arengus on küll keskne, kuid VHH täiendab seda ning annab selliseid suuri ja püsivaid tulemusi, mida ei ole võimalik saavutada hiljem. Laste varaseimatest kogemustest sõltub kogu nende järgnev õpe. Kui esimestel eluaastatel rajatakse kindel alus, on õppimine vanemas eas tulemuslikum ja inimese haridustee jätkub tõenäoliselt terve tema elu jooksul. Seejuures suureneb inimese hariduskapital ning väheneb oht, et inimene jätab kooli pooleli, tema anne läheb ühiskonnale kaduma ning ta põhjustab avalikule sektorile sotsiaal-, tervishoiu- ja kohtukulusid¹.

Kõikehõlmava Euroopa 2020. aasta strateegia alusel elluviidava juhtalgatuse „Noorte liikuvus” raames pööratakse erilist tähelepanu loovuse ja innovatsiooni rollile meie konkurentsivõime parandamisel ning elatustaseme säilitamisel pikemas perspektiivis. Eriti tähtsaks peetakse, et *kõikidel* noortel peab olema võimalik arendada oma võimed täielikult välja. VHH aitab noori ette valmistada eluks tulevikuühiskonnas ja takistada konkurentsihalvemuse edasikandumist põlvkonnalt põlvkonnale.

Heatasemeline VHH annab suuri sotsiaalseid, majanduslikke ja hariduslikke eeliseid. Just VHH abil rajatakse alus ELi kodanike pädevuse parandamiseks, mis võimaldab saavutada keskpika ja pika ajavahemiku eesmärgid ning parandada tööjõu kvalifikatsiooni. Selline tööjõud aitab ellu viia tehnoloogiamuutust ja suudab sellega kohaneda vastavalt juhtalgatusele „Uute oskuste ja töökohtade tegevuskava”². Selged tõendid osutavad sellele, et kui VHH on heal tasemel, saavutatakse rahvusvahelistel põhiteadmiste katsetel (näiteks PISA ja PIRLS) oluliselt paremaid tulemusi, mida võib võrrelda üks kuni kaks aastat kauem kestnud õpingute tulemustega³.

Kõrgetasemeline VHH võimaldab vanematel paremini ühitada pere- ja töökohustusi, mis omakorda parandab nende tööalast konkurentsivõimet. VHH aitab lapsi hilisemal haridusteel ja ühiskonda integreerumisel, suurendades heaolu ning parandades nende eeldusi saada täiskasvanuna tööd⁴.

VHHst on eriti palju kasu ebasoodsas olukorras olevatele isikutele, nagu sisserändajad ja madala sissetulekuga peredest pärit inimesed. VHH aitab lastel pääseda vaesusest ja parandada perekonna toimimist, mis omakorda aitab saavutada Euroopa 2020. aasta strateegia juhtalgatuse „Euroopa vaesusevastase võitluse platvorm”⁵ eesmärgi.

¹ Komisjoni teatis „Haridus- ja koolitussüsteemide tõhusus ning võrdsed võimalused” (KOM(2006) 481).

² Komisjoni teatis „Uute oskuste ja töökohtade tegevuskava. Euroopa panus täieliku tööhõive saavutamisse” (KOM(2010) 682).

³ OECD PISA 2009 results Vol.2: Overcoming Social Background (2010) lk 97-98; IEA, PIRLS 2006 International Report (2007), lk 158.

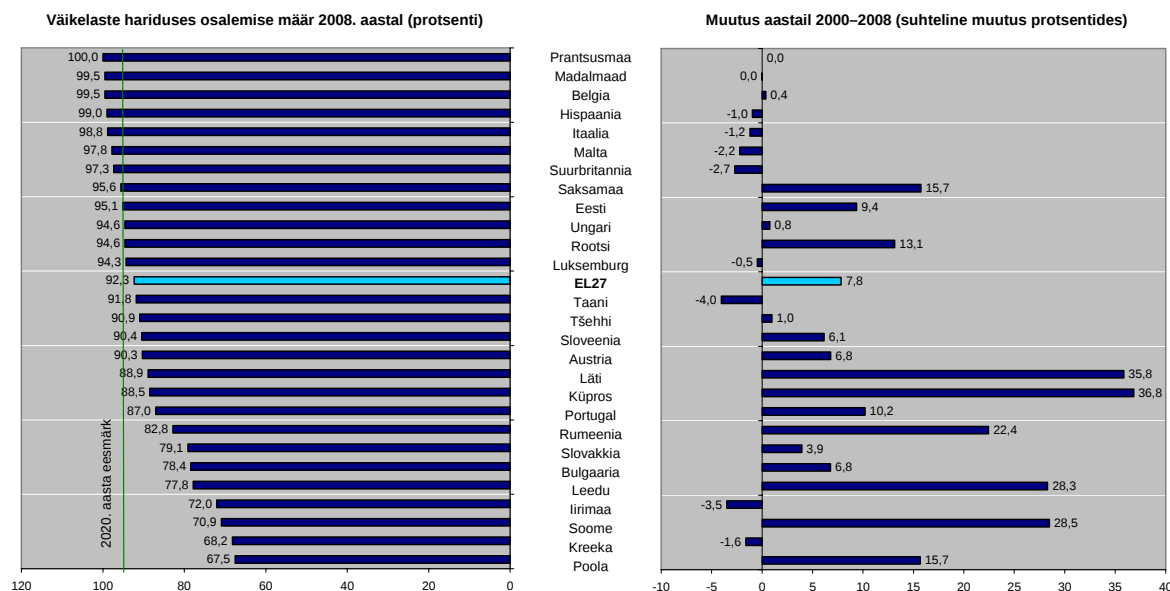
⁴ Nõukogu järeldused, 26. november 2009, sisserändaja taustaga laste hariduse kohta (ELT C 301, 11.12.2009, lk 7).

⁵ Nõukogu järeldused, 11. mai 2010, hariduse ja koolituse sotsiaalse mõõtme kohta (ELT C 135, 26.5.2010, lk 2).

Kvaliteetsest VHHst on palju kasu. Kuna see võimaldab lastel arendada oma võimeid, aitab see täita Euroopa 2020. aasta strateegia kahte peaesmärki: vähendada kooli poolelijätvate õpilaste määra alla 10 % ning aidata vaesusesse ja sotsiaalsesse tõrjutusse sattumise ohust välja vähemalt 20 miljonit inimest.

Praegune olukord ja ELi roll

Kuni viimase ajani on ELi tasandil astunud samme eeskätt lastehoiuteenuste mahu ja koolieelsetes lasteasutustes käivate laste arvu suurendamiseks, et lapsevanemad, eriti emad, saaksid tulla tööturule. 2002. aastal Barcelonas toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumisel leppisid liikmesriigid kokku luua 2010. aastaks võimalused, et ametlikku päevast lastehoiuteenust saaksid kasutada vähemalt 90 % kolmeaastastest kuni koolieelikuteni ning vähemalt 33 % alla kolmeaastastest lastest. Edu on olnud ebaühtlane. 0–3 aastaste laste puhul on 33 % sihi saavutanud viis riiki ja veel viis riiki läheneb sellele, kuid enamik ei suuda eesmärki täita, kusjuures kaheksa riigi puhul on vastav näitaja vaid kuni 10 %⁶. Vanemate kui kolme aastaste laste puhul on kaheksa riiki ületanud 90 % eesmärgi ja veel kolm riiki on seda saavutamas, kuid peaaegu kolmandikus liikmesriikides suudetakse hoiuteenust pakkuda vähemale kui 70 % lastest. 2009. aastal seadsid haridusministrid veelgi suurema eesmärgi: 2020. aastaks peaksid VHHs osalema vähemalt 95 % Euroopa lastest vanusevahemikus 4aastastest kuni kohustusliku koolieani. Järgmise diagrammi kohaselt on ELi keskmine näitaja praegu 92,3 %, kuid paljud riigid on eesmärgist veel kaugel.

Allikas: hariduse ja kultuuri peadirektoraat; Eurostati UOE küsitluse andmed⁷

Seega on endiselt tähtis ülesanne suurendada koolieelikute hoiukohtade arvu. Kuid VHH peab olema ka kvaliteetne. Liikmesriigid on viimaste aastate jooksul teatanud oma soovist tihendada ELi tasandil koostööd VHH kvaliteedi parandamiseks. 2006. aastal kinnitasid ministrid, et elukestva õppe protsessi raames võib just VHH tuua kõige suuremat pikaajalist kasu eelkõige ebasoodsas olukorras olijatele⁸. 2008. aastal leppisid ministrid kokku hariduspoliitika valdkonnas ELi tasandil tehtava koostöö prioriteedid, mille hulka kuulub ka

⁶ Aruanne „Barcelona eesmärkide rakendamine eelkooliealiste laste lastehoiuteenuse valdkonnas”, SEC (2008) 2524.

⁷ Ühendkuningriigi andmete järjepidevuses esineb aastate 2002 ja 2003 vahel murrang, kuna varasemad andmed on liialdatud. Kreeka puhul on 2008. aasta kohta kasutatud 2007. aasta andmeid.

⁸ Nõukogu järeldused tõhususe ning võrdsete võimaluste kohta hariduses ja koolituses (ELT C 298, 8.12.2006).

kättesaadava ja parema eelkoolihariduse pakkumine⁹. 2009. aastal võtsid ministrid vastu hariduse ja koolituse alase üleeuroopalise koostöö strateegilise raamistiku kuni 2020. aastani, mille kohaselt on aastail 2009–2011 esmatähtis koolieelses hariduses üldist võrdseid võimalusi pakkuva juurdepääsu edendamine, kvaliteedi tõstmine ja õpetajate toetuse suurendamine¹⁰.

Kuna VHH-l on oluline roll kooli poolelijätmise vähendamisel ja hariduses sotsiaalse kaasamise edendamisel, kuulub see kindlalt Euroopa 2020. aasta eesmärkide täitmiseks mõeldud liikmesriikide strateegiate hulka. Paljudes liikmesriikides tehakse jõupingutusi kogu VHH süsteemi uurimiseks ja reformimiseks. Riikide stardipositsioon on osalemise määra, pakutavate teenuste mahtu, kvaliteeti, vahendeid ning VHH põhimõtteid ja juhtimist silmas pidades aga väga erinev.

Kuigi VHH valdkond kuulub peamiselt liikmesriikide vastutusalasse, on ka ELil palju võimalusi anda sellele lisaväärtust. EL saab hõlbustada hea tava väljaselgitamist ja vahetamist, julgustada arendama VHH infrastruktuuri ja suurendama kohtade arvu ning toetada VHH kvaliteedi ja mõju uuringuid ELis.

Käesolev teatis on koostatud vastavalt liikmesriikide taotlusele käivitada koostööprotsess, mis aitab neil lahendada eespool nimetatud topeltülesannet – tagada kõikidele lastele **juurdepääs hoiule ja haridusele** ning sellele lisaks **parandada teenuste osutamise kvaliteeti**. Selleks tuleb VHH teenused integreerida vastavalt liikmesriikide ühisvisioonile VHH rolli, kõige tõhusamate **õppekavaraamistike** ning töötajate pädevuse ja vajaliku **juhtimise korra** kohta.

ELi liikmesriikides võib juba leida maailma parimat VHH tava. Komisjon kavatseb avatud koordinatsiooni meetodi abil aidata liikmesriikidel tuvastada, analüüsida ja levitada teavet tulemusliku VHH poliitika kohta ning neid oma oludega kohandada. Ta kasutab olemasolevaid vahendeid, nagu näiteks elukestva õppe programm ja struktuurifondid, et toetada innovatsiooni ning personali ja VHH infrastruktuuri arengut. Komisjon kavatseb ka teadus- ja arendustegevuse seitsmenda raamprogrammi raames toetada ELi ja muu maailma tõhusaimate VHH meetodite uurimist, analüüsi ja dokumenteerimist.

2 VHH KÄTTESAADAVUS

2.1 Üldine ja kaasav VHH

Üldkättesaadav, kvaliteetne ja kaasav VHH on kõigile kasulik. See aitab lastel oma võimeid täielikult ära kasutada ning selle raames saavad lapsevanemad ja teised pereliikmed osaleda meetmetes, millega edendatakse tööhõivet, tööalast koolitust, vanemate haridust ja vaba aja veetmist.

Just lapsepõlves saadud haridus võib enim mõjutada laste arengut ja parandada ebasoodsas olukorras olevate inimeste võimalusi. Uuringute tulemusel on selgunud, et vaesus ja perekonna mittetoimimine on tihedalt seotud halva haridusega. Juba 3aastaste laste vaimses, sotsiaalses ja emotsionaalses arengus on märgatavaid erinevusi ning kui probleemid jäävad lahendamata, suurenevad erinevused 5. eluaastaks veelgi. Ameerika Ühendriikides tehtud uuringute tulemustest nähtub, et vaeste perede lastel on VHHst kaks korda rohkem kasu kui jõukama taustaga lastel¹¹. Seega annab VHHst eriti häid tulemusi sotsiaalselt ebasoodsas

⁹ Nõukogu järeldused noorte 21. sajandiks ettevalmistamise kohta: koole käsitlev Euroopa koostöökava (ELT C 319, 13.12.2008).

¹⁰ Nõukogu järeldused, mis käsitlevad strateegilist raamistikku üleeuroopaliseks koostööks hariduse ja koolituse alal (ET 2020) (ELT C 119, 28.5.2009).

¹¹ S.W. Barnett, Maximising returns from prekindergarten education, 2004, lk 10.

olukorras olevate laste ja nende perede, sealhulgas sisserändajate ja vähemusrühmade puhul¹². Kuid VHHst on palju kasu ka märkimisväärselt suurema sissetulekuga isikute puhul; kõikide sotsiaalsete rühmade puhul aga aitab see lahendada mitmeid haridusprobleeme püsivamalt ja väiksemate kuludega kui hilisem sekkumine¹³.

VHH on ka üks neist olulistest vahenditest, mis võimaldab vähendada kooli poolelijätmist, mis on omakorda seotud halva sotsiaal-majandusliku olukorraga. Üldkättesaadav ja kvaliteetne VHH aitab vähendada sotsiaalselt halvemas ja paremas olukorras olevate laste vahelise sotsiaalse arengu ning arvutus- ja lugemisoskuse erinevusi ning lõhkuda halbade tulemuste ja kõrvalejäetuse ahela, mis põhjustab koolist väljalangemist ja seega ka vaesuse ülekandumist ühelt põlvkonnalt teisele¹⁴.

Olemasolevate andmete kohaselt jõuavad sisserändajate lapsed koolis üldiselt palju halvemini edasi ning nad jätaavad kooli pooleli keskmiselt kaks korda sagedamini kui kohalikest peredest pärit õpilased. Paljudes liikmesriikides on sisserändajate teise põlvkonna õpitulemused halvemad kui esimesel põlvkonnal¹⁵. Sisserändajate pered ei oska sageli vastuvõtva riigi keelt ega tunne selle haridussüsteemi, mistõttu vanematel on väga raske aidata oma lastel õppida. Kindlad tõendid osutavad sellele, et VHH programmides osalemine võimaldab märkimisväärselt arendada sisserändajate laste kognitiivseid ja keelevõimeid. Ameerika Ühendriikide näidisprogrammid on tunduvalt soodustanud hariduse omandamist ja teenimisvõimalusi vanemas eas ning vähendanud kuritegelikku käitumist¹⁶. Erineva koduse keelega laste koolivalmiduse parandamiseks ja neile ülejäänud õpilastega võrdsete lähte-eelduste loomiseks on eriti oluline, et nad saaksid juba varakult keeleabi.

Näiteks roma vähemuse olukord on sageli raske ja enamiku liikmesriikide jaoks kujutab roma lastele vajalike õppimisvõimaluste loomine süsteemset probleemi. Roma lapsed vajavad rohkem toetust, kuid nende VHHs osalemise määr on kohalike elanikega võrreldes üldiselt oluliselt madalam. Seetõttu on asjakohaste võimaluste laiendamine üks ELi peamistest poliitilistest eesmärkidest. Sellest, et VHH mängib peaosa roma laste hariduslike võimaluste parandamisel, annavad tunnistust ka mitmes liikmesriigis algatatud ja osaliselt ELi eelarvest rahastatavad romade kaasamise programmid¹⁷.

Mis puudutab erivajadustega lapsi, siis on liikmesriigid võtnud kohustuse ajada kaasavat hariduspoliitikat vastavalt ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonile¹⁸. Siiski on veel umbes 2 % Euroopa õpilastest kaasamata. VHH võimaldab paremini kaasata hariduslike erivajadustega lapsi ning aitab neil hiljem üle minna tavakooli.

See, mil määral suudetakse VHHd kasutada eespool kirjeldatud kaasamise probleemide lahendamiseks, sõltub VHH süsteemi korraldusest ja selle rahastamisest. Selged tõendid osutavad, et üldkättesaadav heatasemeline VHH on tulemuslikum kui üksnes kaitsetumatele rühmadele suunatud VHH. Kitsama suunitlusega VHH tekitab probleeme, kuna selle sihtrühma on raske üheselt kindlaks määrata, selles osalejate maine võib saada kannatada ja

¹² J. Bennett, Benchmarks for early childhood services in OECD countries, Innocenti Working Paper 2008, lk 23; Joseph Rowntree Foundation, Poorer children's educational attainment, 2010.

¹³ S.W. Barnett, Benefits and costs of quality per-school education: evidence-based policy to improve returns. Paper presented at the 7th OECD ECEC Network meeting, 2010, lk 11.

¹⁴ Komisjoni talituste tödokument *Reducing early school leaving*, lk 15 (SEC(2011) 96).

¹⁵ Nõukogu järeldused sisserändaja taustaga laste hariduse kohta (ELT C 301, 31. detsember 2009).

¹⁶ D. Nusche, What works in migrant education?, OECD Education Working Paper No.22, 2009, lk.27.

¹⁷ Täiendav teave: http://ec.europa.eu/regional_policy/themes/roma/about_en.cfm?nmenu=2.

¹⁸ 2006. aasta ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonile on alla kirjutanud kõik liikmesriigid ja enamik neist on selle ka ratifitseerinud.

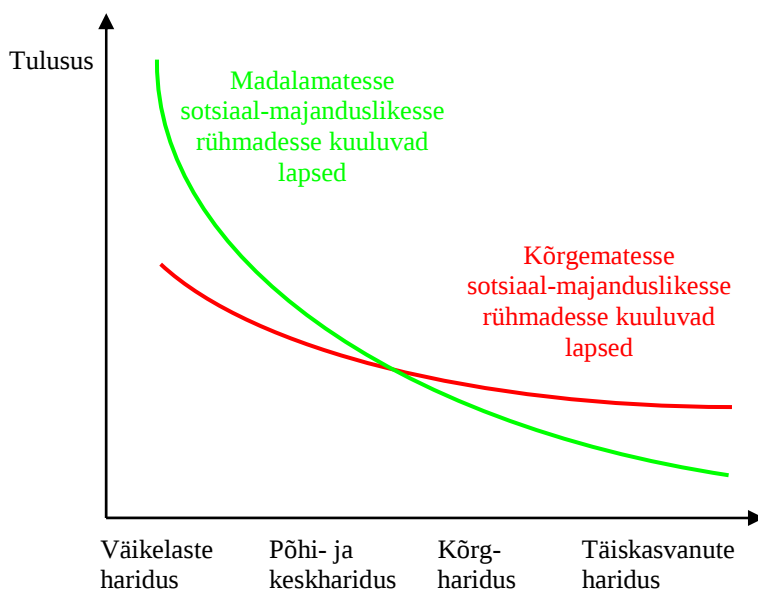
see võib põhjustada eraldatust haridustee hilisemates etappides. Oht, et teenuse osutamine lõpetatakse, on aga suunatud teenuste puhul suurem kui üldkättesaadava teenuse puhul.

On oluline meeles pidada ka seda, et ka kõige paremad VHH teenused aitavad perekonna vaesusest ja sotsiaal-majanduslikust olukorrast tulenevaid probleeme lahendada ainult osaliselt. Selleks, et halvematest oludest pärit lapsed saaksid kvaliteetsest VHHst püsivat kasu, on vaja terviklikku strateegiat, mille raames võetakse meetmeid muudes poliitikavaldkondades, nagu tööhõive, eluase, tervishoid jms.

2.2 Tulemuslik ja õiglane rahastamine

Järgmiselt diagrammilt selgub, et kõige tulusam on investeerida just ebasoodsas olukorras olevate laste VHHsse ning et haridustee hilisemates etappides tehtavatest investeeringutest saavad suhteliselt suuremat kasu kõrgema sotsiaal-majandusliku positsiooniga lapsed.

Eri haridusastmetesse tehtavate investeeringute tulusus

Allikas: KOM(2006) 481, lk 4.

Kvaliteetse VHH puhul on ühiku omahind lapse kohta vähemalt sama suur kui kooli puhul, kusjuures uuringutest ilmneb, et mida kvaliteetsem VHH, seda parem kulude ja tulude suhe. Teisisõnu, kui investeerida rohkem varasemasse lapsepõlve, võib see hilisemates vanuseastmetes vahendeid säästa¹⁹. Sellest hoolimata on enamikus liikmesriikides avaliku sektori kulutused väikelaste haridusele lapse kohta väiksemad kui muude vanuserühmade puhul²⁰.

Liikmesriikide VHH avalikest ja eraallikatest rahastamise mudelid on väga erinevad. Kõikides Euroopa riikides rahastatakse või kaasrahastatakse üle kolmeaastaste laste VHHd avalikest vahenditest, kusjuures vaid vähem kui pooltes liikmesriikides ei nõuta perekondadelt osalemist peamiste kulude katmises. Alla kolmeaastaste laste hooldu aga rahastatakse tavaliselt eravahenditega. Mõned liikmesriigid pakuvad teenuste osutamiseks riskirühmadele rahalist abi, täiendavat personali ja rahalisi stiimuleid töötajate tööle hoidmiseks.

¹⁹ M.E. Lamb, Nonparental child care: context, quality, correlates and consequences, in W. Damon et al, *Handbook of Child Psychology* (1998).

²⁰ OECD, Doing better for children (2009), lk 15.

Kuna liikmesriikides on VHH poliitiline tähtsus suurenenud, kuid avaliku sektori kulutusi piiratud, tuleb vahendeid kasutada väga otstarbekalt.

Teenuste turupõhine osutamine võimaldab kärpida riigi kulusid ning suurendada lapsevanemate valikuvõimalust ja mõju, kuid seejuures tuleb vältida kvaliteetsete teenuste kättesaadavuse vähenemist. Võimalikult odavat varast lastehoidu vajavad just paljud madala sissetulekuga pered, kellele turupõhised VHH teenuseid ei ole taskukohased.

3. VHH KVALITEET

3.1 Õppekavad

VHH teenused tuleks kavandada ja osutada vastavalt laste kõikidele kognitiivsetele, emotsionaalsetele, sotsiaalsetele ja füüsilistele vajadustele. Need vajadused aga erinevad oluliselt kooliealiste laste vajadustest. Uuringutulemuste kohaselt on laste areng kiireim just esimestel eluaastatel. Just siis pannakse alus harjumustele ja käitumismallidele, mis kestavad terve elu.

Tulevase õppimisvõime ja ühiskonnas osalemise seisukohalt on kõige olulisemad just mittekognitiivsed oskused (nagu visadus, motivatsioon, suhtlemisvõime). Seetõttu peaks VHH õppekava olema laiem kui pelgalt kognitiivne õpe ning hõlmama sotsialiseerumist ja mittekognitiivseid oskusi. Sellepärast on oluline ühendada hoid ja õppimine hoolimata sellest, kas VHH süsteem on jagatud etappideks (hoid sünnist kuni 3. eluaastani; eelkooliharidus 3. eluaastast kuni kooli alguseni) või see on terviklik, hõlmates eluiga alates sünnist kuni kooliealiseks saamiseni²¹.

Kuna ELis on kasutusel erinevaid süsteeme, on oluline keskenduda õppekavade kvaliteedile ja otstarbekusele ning analüüsida ja tundma õppida liikmesriikide head tava, et muuta VHH võimalikult tulemuslikuks.

3.2 Töötajad

Pädevate töötajateta ei ole kvaliteetset VHHd. Vajaliku ettevalmistusega töötajate saamine, koolitamine ja töö hoidmine ei ole sugugi lihtne. Lastehoiu ja hariduse valdkonna sulandumise tõttu muutuvad VHH teenuseid osutavad töötajad üha professionaalsemaks: nende haridusele esitatakse laialdasemaid ja kõrgemaid nõudeid, palk tõuseb ja töötingimused paranevad. Töötajate üldine kvalifikatsioon on aga endiselt väga erinev. Haridustöö antakse endiselt kvalifitseeritud töötajaile, hoid aga vähemate oskustega personalile, mille tõttu sageli kannatab laste hoiu ja õppe järjepidevus.

Lisaks tuleb pidevalt juurelda pedagoogilise tava ja tegevusala kavakohase professionaalseks muutmise üle, kuna VHH töötajad peavad tegelema paljude probleemide ja erinevate lastega. Paljudes riikides kuulub riskilastega töötamine kutsehariduse algkursusesse, kuid paljusid muid tahkusi ei käsitleta piisavalt. Peale selle puuduvad VHH töötajail tavaliselt sellised praktika, täiendkoolituse ja pideva tööalase arengu võimalused, kui on kooliõpetajail.

Kuigi paljudes liikmesriikides on VHH töötajad muutunud palju professionaalsemaks ja saanud eriharidust, on paljude riikide stardipositsioon küllalt tagasihoidlik. Neis riikides tuleb olukorda parandada VHH teenuste laiendamise raames.

Väga oluline probleem on ka VHH töötajate sooline vahekord. Peaaegu kõik selle valdkonna töötajad on naised. See on põhjustanud muret juba kaua. Mõned riigid on püstitanud meeste VHH valdkonda tööle värbamise eesmärgid või kavatsesid kutseala ümber kujundada, et

²¹ Eurydice Report, Early Childhood Education and Care in Europe: Tackling Social and Cultural Inequalities, 2009, lk 29.

vähendada soolistamist²². Kõigis liikmesriikides tuleb töötamine VHH valdkonnas meestele tingimata huvitavamaks muuta.

3.3 VHH juhtimine

Kvaliteetne VHH annab tulemusi alles pika aja jooksul. Ülejäänud süsteem peab suutma neid tulemusi ära kasutada, et hea algus ei läheks luhta.

Süsteemne lähenemine VHH teenustele eeldab, et eri poliitikavaldkondades (nagu haridus, tööhõive, tervishoid ja sotsiaalpoliitika) tehakse tihedat koostööd. Selliste lähenemisviiside abil saavad valitsused eri valdkondade poliitikat lihtsamalt ja tõhusamalt korraldada ja juhtida ning kasutada laste ja nende perede huvides erinevaid ressursse. Selleks on vaja, et kõikidel sidusrühmadel, sealhulgas lapsevanemail, on ühine visioon, süsteemi raames sidusatele eesmärkidele vastav ühine poliitikaraamistik ning selgelt määratletud kesk- ja kohaliku tasandi rollid ja vastutus. Taoline lähenemisviis aitab ka VHH teenuseid paremini kohandada vastavalt kohalikele vajadustele. ELi tasandil kogemuste vahetamine ja koostöö aitab riikidel selle tähtsa ja keerulise ülesande täitmisel üksteise heast tavast õppida.

Selleks et laps saaks ühest lasteasutusest teise (näiteks koolieelsest lasteasutusest algkooli) sujuvalt üle minna, on vaja, et asutused suhtleksid omavahel tõrgeteta ning et õppetöö sisu ja nõuded oleksid järjepidevad. Lisaks tuleb arvestada, et ELis sotsiaalne mitmekesisus suureneb ja selleks, et tagada sujuv üleminek pere rüpest VHH asutusse ja asutuses ühest vanuserühmast järgmisse, tuleb ühitada erinevaid sotsiaal-kultuurilisi taustu.

VHH kvaliteedi tagamise mehhanismid rajatakse tavaliselt kokkulepitud pedagoogilisse raamistikku, mis hõlmab kõiki eluaastaid sünnist kuni kooliealiseks saamiseni. Need raamistikud on laiemad kui tavapärase õppekava. Nende raames kehtestatakse töötajate kutsenõuded, pedagoogilised suunised ja nõuded ning väikelastele osutatavate teenuste regulatiivraamistik. Raamistikes võib kindlaks määrata ka soovitud tulemused, mille alusel saavad lapsevanemad ja VHH töötajad hinnata lapse arengut ja lihtsustada tema üleminekut järgmisele haridusastmele. Raamistikes saab esitada kogu süsteemi hõlmavad järjepidevad nõuded, mille alusel mõõdetakse tulemusi ja kehtestatakse kvaliteedi tagamise kord.

4. KOKKUVÕTE

Teatistes on rõhutatud vajadust parandada VHHd kogu ELis ja hakata lisaks olemasolevatele kvantitatiivsetele meetmetele võtma ka meetmeid VHH kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamiseks. Selles esitatakse liikmesriikide teenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi töökava ning komisjoni abistavad meetmed vastavalt nõukogu 2008. ja 2009. aasta järeldustes esitatud üleskutsele süvendada poliitilist koostööd VHH küsimustes ning Euroopa uute VHHs osalemise eesmärkide alusel. Tegevuskava kokkuvõte on esitatud alltoodud lahtis. Tööd kavatakse korraldada avatud koordinaatsiooni meetodiga. Keskenduda kavatakse ühiste probleemide, hea tava mudelite ja edukate tegevusmallide teise süsteemi ülekandmise võimaluste väljaselgitamisele.

VHH-l on oluline roll kooli poolelijätmise määra vähendamisel. Seetõttu tuleb liikmesriikidel oma Euroopa 2020. aasta strateegia kohastes reformikavades loetleda sellealased probleemid ja näha ette võimalikud lahendused. Vajadus õppida ELis olemasolevast heast tavast ja kogemustest ning parandada VHH poliitika kvaliteeti on igatahes tungiv.

²² OECD, *Starting strong II*, 2006, lk 170-171.

Liikmesriikide poliitikakoostöö ettepanekud

VHH kättesaadavus

- Kasutada VHHd tõhusalt kaasatuse toetamiseks ja kooli poolelijätmise määra vähendamiseks
- Muuta kvaliteetne VHH kättesaadavamaks ebasoodsas olukorras olevatele lastele, sissereändajatele ja roma lastele (nt ebasoodsas olukorras olevatele perekondadele stiimulite loomine, teenuse kohandamine vastavalt perekondade vajadustele ning kättesaadavuse ja taskukohasuse parandamine)
- Koguda kogemusi üldkättesaadava teenuse ja suunatud teenuse eeliste ja mõju kohta
- Töötada välja tõhusad rahastamismudelid ning leida sobiv tasakaal avaliku ja erasektori investeeringute vahel

VHH kvaliteet

- Leida sobiv tasakaal õppekava kognitiivsete ja mittekognitiivsete tahkude vahel
- Muuta VHH valdkonna töötajad professionaalsemaks ja määrata kindlaks ametikohtadel nõutavad kutseoskused
- Töötada välja vajaliku ettevalmistusega VHH töötajate saamise, koolitamise ja töölo hoidmise poliitika
- Parandada VHH personali soolist vahekorda
- Võtta kasutusele VHH süsteeme, milles hoid ja haridus on ühendatud, ning luua kvaliteetne, õiglane ja tõhus süsteem
- Muuta lihtsamaks väikelaste üleminek perekonna rüpest haridus- ja hoiusautusse ning ühelt haridustasemelt järgmisele
- Kvaliteedi tagamiseks töötada peamiste sidusrühmade osavõtul välja järjekindel ja kooskõlastatud pedagoogiline raamistik

Komisjoni toetus seisneb järgmises:

- Edendada liikmesriikide vahelist heade tegevuspõhimõtete ja tavade vahetamist hariduse ja koolituse avatud koordineerimise meetodi raames (ET2020)
- Toetada uuenduslike lähenemisviiside arengut riikidevaheliste projektide väljatöötamise ja võrgustike loomise teel elukestva õppe programmi raames
- Toetada teadus- ja arendustegevuse seitsmenda raamprogrammi kohaselt kõnealustes valdkondades teostatavaid teadusuuringuid
- Julgustada liikmesriike tegema struktuurifondide kaudu investeeringuid kõnealuses valdkonnas, toetades eelkõige töötajate koolitust ja vajaliku infrastruktuuri arendamist
-